

HELYI TANTERV

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM TANULMÁNYI TERÜLET

9-12. osztály

**heti 5 óra irodalom / 185 óra
het 1 óra nyelv / 37 óra**

2023. augusztus 31.

9–10. ÉVFOLYAM

A 9–10. ÉVFOLYAM TAGOZATOS TANANYAG TARTALMA:

MAGYAR NYELVTAN	
TANANYAG (óraszám 80%-a)	
I. Kommunikáció – fogalma, eszközei, típusai, zavarai; digitális kommunikáció	
A kommunikáció fogalma, tényezői és funkciói	
A formális és informális beszédhelyzetekben való viselkedés	
A személyközi kommunikáció	
A gesztusok és viselkedés, gesztusok és kultúrkörök	
A nem nyelvi jelek	
A tömegkommunikáció fogalma, típusai és funkciói	
A médiafüggőség, a virtuális valóság veszélyei	
A tömegkommunikáció hatása a gondolkodásra és a nyelvre	
A reklámok hatása nyelvhasználatunkra	
Az internet mint hiteles adatforrás; plágium; adatvédelem	
Médiaműfajok	
A digitális kommunikáció jellemzői, szövegtípusai, az új digitális nyelv	
II. A nyelvi rendszer, a nyelv szerkezeti jellemzői, a nyelvi elemzés, a magyar és az idegen nyelvek	
A nyelv mint jelrendszer	
A jelnyelvek (pl.: a siketek jelelése)	
A nyelvi szintek	
A magyar nyelv hangrendszere	
Fonémák más nyelvekben. A magyar fonémák összevetése a tanult idegen nyelvek fonémáival A hangok hangulata, hangszimbolika	
Hangkapcsolódási szabályszerűségek	
A szavak felépítése, a szóelemek (szótő, képző, jel, rag)	
A tőtípusok, illetve a toldalékok meghatározása, grammatikai funkcióik	

A magyar nyelv szófaji rendszere: alapszófajok, mondatszók és viszonyozók	
Néhány ismert szófaji rendszer bemutatása A szófajváltás, a többszófajúság	
A szószerkezetek (szintagmák)	
A mondat fogalma és csoportosítási szempontjai	
Rendszermondat, szövegmondat	
Az egyszerű mondat: az alany, az állítmány, a tárgy, a határozók, a jelzők	
Mondatok elemzése szerkezeti rajzzal A szinteződés, tömbösödés a mondatban	
Az összetett mondat	
Az alárendelő összetett mondatok	
A mellérendelő összetett mondatok	
A többszörösen összetett mondatok	
III. A szöveg fogalma, típusai; a szövegkohézió, a szövegkompozíció; szövegfajták; szövegértés, szövegalkotás	
A szöveg fogalma. A szövegösszefüggés, a beszédhelyzet	
Szövegsemantika	
A szöveg típusai, a szöveg szerkezete	
A szövegkohézió (lineáris és globális)	
A szöveg kifejtettsége	
Szövegpragmatika (szövegvilág, nézőpont, fogalmi séma, tudáskeret, forgatókönyv)	
A szöveg és a szöveget kiegészítő, nem szövegszerű elemek (kép, ábra, táblázat, tipográfia) kapcsolata Szöveg és vizualitás: képversek, konkrét költészet	
Intertextualitás: a szövegek transzformációi (pl. mém)	
Szövegtípusok jellemzői megjelenés, műfajok és nyelvhasználati színterek szerint	
A legjellegzetesebb szövegtípusok, szövegfajták	
Az esszé	
A munka világához tartozó szövegek (a hivatalos levél típusai, önéletrajz, motivációs levél)	
Az intertextualitás	
A szövegfonetikai eszközök és az írásjelek szerepe a szöveg értelmezésében	

IV. Stilisztika – stílusrétegek, stílushatás, stílus eszközök, szóképek, alakzatok	
Mindennapi stilisztikánk: társadalmi elvárások és megnyilatkozásaink stílusa	
A stílus fogalma és hírértéke	
A stílus kifejező ereje	
Stílusrétegek: társalgási, tudományos, publicisztikai, hivatalos, szónoki és irodalmi stílus	
Stílusárnyalatok (pl.: neutrális, gúnyos, patetikus, népies, familiáris, költői, archaikus)	
A mondatstilisztikai eszközök (a verbális stílus, nominális stílus, a körmondat)	
Hangszimbolika, hangutánzás, hangulatfestés	
Szóképek (egyszerű; hasonlatból kinövő szóképek /metafora, szinesztézia/, érintkezésen nyugvó szóképek /metonímia, szinekdoché/, összetett szóképek /összetett költői kép, allegória, szimbólum/)	
Költői alakzatok (ismétlés, felcserélés, kihagyás) köznyelvi és irodalmi szövegekben	
Stílusparódia	
Korstílusok, stílusirányzatok	
Egyéni szóalkotások stilisztikai hatása Összetett képrendszerek, képi hálózatok, jelképrendszerek	

Irodalom 9-10. osztály	
TANANYAG (óraszám 80%-a)	
I. Bevezetés az irodalomba – művészet, irodalom	
A) Az irodalom és hatása	
Karinthy Frigyes: A cirkusz Örkény István: Ballada a költészet hatalmáról II. János Pál pápa levele a művészeknek (részletek)	
B) Szerzők, művek párbeszéde	
Aiszóposz: A tücsök és a hangya Hajnóczy Péter: A hangya és a tücsök Romhányi József: Tücsökdal	
C) Népszerű irodalom. Az irodalom határterületei	
Arthur Conan Doyle: Sherlock Holmes-történetek (részletek)	

Irodalom és film Agatha Christie: Tíz kicsi néger	
D) Műnemi-műfaji rendszer	
II. Az irodalom ősi formái. Mágia, mítosz, mitológia	
A) Az ősi magyar hitvilág	
Hoppál Mihály: Sámánok. Lelkek és jelképek (részletek)	
Diószegi Vilmos: Az ősi magyarok hitvilága (Világfa) Anonymus: Gesta Hungarorum (ford.: Pais Dezső) (részletek) Jankovics Marcell: Az égisz érő fa (részlet)	
Irodalom és mozgókép: Jankovics Marcell: Ének a csodaszarvasról (részlet)	
B) A görög mitológia	
A világ születése; istenek születése és harca; istenek nemzedékei, világkorszakok; az ember teremtése Az olimposzi istenek A görög mitológia híres történetei (Hermész, Dionüszosz, Héraklész tettei, Daidalosz és Ikarosz, Thészeusz és Ariadné, a Minótauros)	
További görög mítoszok: Hésziodosz: Istenek születése (részletek) Hésziodosz: Munkák és napok (részletek) A görög mitológia motívumainak, alakjainak megjelenése későbbi korok irodalmában	
C) Egyéb teremtésmítosz	
Babiloni teremtésmítosz (részlet)	
III. A görög irodalom	
A) <i>Az epika születése</i>	
Homérosz: Iliász vagy Odüsszeia (részletek)	
B) <i>A görög líra, az időmértékes verselés</i>	
Alkaiosz: Az állam hajója	
Alkaiosz: Bordal	
Szapphó: Aphroditéhez	
Szapphó: Édesanyám! Nem perdül a rokka	
Anakreón: Töredék a halálról	
Anakreón: Gyűlölöm	
Szemelvények az antik görög lírából	
C) <i>A görög dráma</i>	

Színház- és drámatörténet:	
Szophoklész: Antigoné	
Szophoklész: Oidipusz király	
Arisztophanész: Lüsizisztraté	
IV. A római irodalom	
A) A polgárháborúk kora	
Catullus: Gyűlölök és szeretek	
Catullus: Eljünk, Lesbia	
B) Augustus kora	
Vergilius: Aeneis (Első ének, 1-7.sor)	
Vergilius: IX. ecloga	
Vergilius: IV. ecloga	
Horatius: Thaliarchushoz	
Horatius: Leuconoénak	
Horatius: Licinius Murenához	
Ovidius: Átváltozások	
Pygmalion	
V. A Biblia mint kulturális kód	
A) Az Ószövetség (részletek)	
a) Történeti könyvek	
Mózes első könyvéből részletek:	
• Teremtéstörténet	
• József	
Mózes második könyvéből részletek:	
• Kivonulás Egyiptomból (részletek), a Tízparancsolat	
b) Tanító könyvek	
• Zsoltárok könyve (23., 42.)	
Szemelvények az Ószövetségből	
• Az Ószövetség motívumainak megjelenése későbbi korok irodalmi alkotásaiban	
Az Ószövetség és a film	
Ridley Scott: Exodus vagy	
Roger Young: Mózes	
(vagy más Ószövetség-feldolgozás)	
Az Ószövetség és a képzőművészet (pl.: Michelangelo Buonarotti, Pieter Bruegel, William Blake, Modigliani képei)	
B) Újszövetség (részletek)	
a) Az „örömhír”	
Máté evangéliumából részletek:	
• Jézus Krisztus születése, megkeresztelése	

<ul style="list-style-type: none"> • Jézus Krisztus tanításai: Hegyi beszéd, A magvető példázata 	
<ul style="list-style-type: none"> • Passió-történet 	
<ul style="list-style-type: none"> • Jézus feltámadása 	
Lukács evangéliumából (részletek):	
<ul style="list-style-type: none"> • Az irgalmas szamaritánus 	
<ul style="list-style-type: none"> • A tékozló fiú 	
Pál apostol Szeretethimnusza	
Szemelvények az Újszövetségből Az Újszövetség motívumainak megjelenése későbbi korok irodalmi alkotásaiban Karinthy: Barabbás	
Az Újszövetség és a film Franco Zeffirelli: A Názáreti Jézus vagy Catharine Hardwicke: A születés (vagy más Újszövetség-feldolgozás)	
Az Újszövetség és a képzőművészet (pl.: M.S. mester, Michelangelo Buonarroti, Tintoretto, Albrecht Dürer, Caravaggio, Munkácsy Mihály)	
VI. A középkor irodalma	
A) Egyházi irodalom	
a) Epika:	
Szent Ágoston: Vallomások (részlet)	
Halotti beszéd és könyörgés	
b) Líra	
Jacopone da Todi: Himnusz a fájdalmas anyáról	
Ómagyar Mária-siralom	
Umberto Eco: A rózsza neve Szent Erzsébet legendája (részlet) Szent Margit legendája (részlet) Szent Gellért püspök legendája (részlet) Tommaso da Celano: Ének az utolsó ítéletről	
B) Lovagi és udvari irodalom	
a) Epika	
Anonymus: Gesta Hungarorum (részlet)	
Kálti Márk: Képes krónika (részlet)	
Irodalom és film	
Terry Jones és Terry Gilliam: Gyalog galopp	
b) Líra	
Walter von der Vogelweide: A hársfaágak csendes árnyán	

Walter von der Vogelweide: Ó, jaj, hogy eltűnt minden	
C) Dante Alighieri: Isteni színjáték – Pokol (részletek)	
Irodalom és képzőművészet A) Dante: Pokol Gustave Doré illusztrációi, Auguste Rodin munkái	
B) A középkor világi irodalma	
vágánsköltészet Carmina Burana (részlet)	
Irodalom és zene Carl Orff: Carmina Burana	
François Villon: A nagy testamentum (részletek)	
Irodalom és színház Szakácsi Sándor – Őze Áron: A cella	
VII. A reneszánsz irodalma	
A) A humanista irodalom	
a) Líra	
Petrarca: Pó, földi kérgem	
Petrarca: Daloskönyv (részletek)	
Portré: Janus Pannonius	
Janus Pannonius: Pannónia dicsérete	
Janus Pannonius: Egy dunántúli mandulafáról	
Janus Pannonius: Galeotto Marzióhoz Janus Pannonius: Búcsú Váradtól Janus Pannonius: Mars istenhez békességért Janus Pannonius: A saját lelkéhez	
b) Epika	
Boccaccio: Dekameron, Első nap 3. novella	
Boccaccio: Dekameron (részletek)	
B) A reformáció vallásos irodalma, az anyanyelvű kultúra születése	
Irodalom és film Eric Till: Luther (részlet)	
a) Bibliafordítások Károli Gáspár Szent Biblia fordítása (részlet)	
b) Reményik Sándor: A fordító Sylvester János: Újtestamentum fordítása (ajánló vers)	

c) Zsoltárfordítások Szenczi Molnár Albert: 42. zsoltár	
d) Heltai Gáspár: Száz fabula (részletek)	
Irodalom és film a) Richly Zsolt: Heltai Gáspár mesél (rajzfilmek) (részlet)	
C) A reformáció világi irodalma	
a) Históriai énekek Tinódi Lantos Sebestyén: Eger vár viadaljáról (részlet)	
b) Széphistóriák Gyergyai (Gergei) Albert: História egy Árgirus nevű királyfőről és egy tündér szűz leányról (részletek)	
Szemelvények a magyar reformáció irodalmából	
A regény születése Miguel Cervantes Saavedra: Don Quijote (részletek)	
D) Líra a reformáció korában	
a) Portré: Balassi Bálint	
Balassi Bálint: Egy katonaének	
Balassi Bálint: Borivóknak való	
Balassi Bálint: Adj már csendességet...	
Balassi Bálint: Hogy Júliára talál	
További Balassi-versek	
b) William Shakespeare : LXXV. szonett	
c) További Shakespeare-szonettek	
E) Színház- és drámatörténet: dráma a reformáció korában	
William Shakespeare : Romeo és Júlia vagy Hamlet, dán királyfi	
Irodalom és film Franco Zeffirelli: Romeo és Júlia – (vagy más feldolgozás)	
Irodalom és film Franco Zeffirelli: Hamlet (vagy más feldolgozás)	

VIII. A barokk és a rokokó irodalma	
A) Epika	
a) Vítairatok, vallásos értekezések – a katolikus megújulás Pázmány Péter: Alvinczi Péter uramhoz írt öt szép levél (részlet)	
b) Portré: Zrínyi Miklós és a barokk eposz Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem (részletek)	
c) Levél Mikes Kelemen: Törökországi levelek (1., 37., 112.) Mikes Kelemen: Törökországi levelek (részletek)	
d) Tudományos élet Apáczai Csere János: Magyar Encyclopaedia (részlet) Apáczai Csere János: Az iskolák feletti szükségesség voltáról (részlet)	
B) A kuruc kor lírája: művek, műfajok	
Rákóczi-nóta	
Őszi harmat után	
IX. A felvilágosodás irodalma	
A) Az európai felvilágosodás	
a) Epika	
Jonathan Swift: Gulliver utazásai (részletek)	
Voltaire: Candide (részletek)	
Montesquieu: Perzsa levelek (részlet) Jean-Jacques Rousseau: Értekezés az emberi egyenlőtlenség eredetéről és alapjairól (részlet) Jean-Jacques Rousseau: Emil (részlet) Johann Wolfgang von Goethe: Az ifjú Werther szenvedései (részlet) Georg Wilhelm Friedrich Herder: Esmék az emberiség történetének filozófiájáról és más írások (részlet)	
b) Színház- és drámatörténet	
A francia klasszicista dráma	
Irodalom és színház Jean Racine: Phaedra (részlet) Pierre Corneille: Cid (részlet) Nicolas Boileau-Despréaux: Ars poetica (részlet)	

Irodalom és színház Molière: A fösvény vagy Tartuffe	
Johann Wolfgang von Goethe: Faust I. (részletek)	
Irodalom és színház A német későklasszicista, koraromantikus dráma Friedrich Schiller: Tell Vilmos vagy más Schiller-dráma	
c) Líra	
Robert Burns: John Anderson	
Robert Burns: Falusi randevú	
William Blake: A tigris William Blake: A bárány Johann Wolfgang von Goethe: A vándor éji dala Johann Wolfgang von Goethe: A Tündérkirály	
B) A felvilágosodás korának magyar irodalma: rokokó, klasszicizmus és szentimentalizmus	
a) Epika	
Bessenyei György: Egy tudós társaság iránt való jámbor szándék (részlet) Kármán József: Fanni hagyományai (részletek) Kármán József: A nemzet csinosodása (részlet) Kazinczy Ferenc: Fogságom naplója (részletek)	
Csokonai Vitéz Mihály: Dorottya vagyis a dámák diadalma a fárságon (részletek)	
b) Líra	
Kazinczy Ferenc: Tövises és virágok (részletek)	
Portré: Csokonai Vitéz Mihály	
Csokonai Vitéz Mihály: Az estve	
Csokonai Vitéz Mihály: A boldogság	
Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem	
Csokonai Vitéz Mihály: Szerlemdal a csikóbőrös kulacshoz	

Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez	
Csokonai Vitéz Mihály: A Magánossághoz	
Csokonai Vitéz Mihály: Szegény Zsuzsi a táborozáskor	
Csokonai Vitéz Mihály: Az én poézisom természete	
Csokonai Vitéz Mihály: A feredés	
Csokonai Vitéz Mihály: Az anákreoni versek	
Csokonai Vitéz Mihály: Jövendölés az első iskoláról a Somogyban	
Csokonai Vitéz Mihály: A tihanyi Ekhóhoz Csokonai Vitéz Mihály: A vidám természetű poéta	
C) Klasszicizmus és kora romantika a magyar irodalomban	
a) Líra	
Portré: Berzsenyi Dániel	
Berzsenyi Dániel: Osztályrészem	
Berzsenyi Dániel: Levéltöredék barátnémhoz	
Berzsenyi Dániel: A közelítő tél	
Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (I.)	
Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (II.)	
Berzsenyi Dániel: Horác	
Berzsenyi Dániel: Vitkovics Mihályhoz	
Berzsenyi Dániel: Búcsúzás Kemenes-aljától	
Berzsenyi Dániel: Napóleonhoz	
Kisfaludy Sándor: Himfy szerelmei (részlet)	
Kisfaludy Károly: Mohács (részlet)	
Kisfaludy Károly: Szülőföldem szép határa!	
Portré: Kölcsey Ferenc	
Kölcsey Ferenc: Himnusz	
Kölcsey Ferenc: Vanitatum vanitas	
Kölcsey Ferenc: Zrínyi dala	
Kölcsey Ferenc: Zrínyi második éneke	
Kölcsey Ferenc: Bordal	
Kölcsey Ferenc: Csolnakon	
b) Epika	
Kölcsey Ferenc: Nemzeti hagyományok (részletek)	
Kölcsey Ferenc: Parainesis (részletek)	
c) Színház és dráma	
Katona József: Bánk bán	
Irodalom és zene	

Erkel Ferenc: Bánk bán	
Irodalom és tévéjáték Kisfaludy Károly: A kérők Bohák György: A kérők	
X. A romantika irodalma	
a) Az angolszász romantika	
George Byron egy szabadon választott művéből részlet	
Sir Walter Scott: Ivanhoe (részlet)	
Irodalom és film/tévéjáték Jane Austen: Büszkeség és balítélet Joe Wright/Simon Langton: Büszkeség és balítélet vagy: más Jane Austen-regény adaptációja	
Edgar Allan Poe: A Morgue utcai kettős gyilkosság	
Edgar Allan Poe: A kút és az inga Edgar Allan Poe: A fekete macska Edgar Allan Poe: A holló	
b) A francia romantika	
Victor Hugo: A párizsi Notre-Dame (részlet)	
Irodalom és film/zene Jeane Delannoy: A párizsi Notre-Dame vagy Gary Trousdale- Kirk Wise: A Notre Dame-i toronyőr vagy a regény más feldolgozása	
c) A német romantika	
Heinrich Heine: Loreley	
Heinrich Heine: A dal szárnyára veszek Heinrich Heine: Memento	
d) Az orosz romantika	
Alexandr Szergejevics Puskin: Anyegin (részletek)	
Alexandr Szergejevics Puskin: A pikk dáma	
e) A lengyel romantika	
Adam Mickiewicz: A lengyel anyához	
Adam Mickiewicz: Ősök (részlet)	
XI. A magyar romantika irodalma	
A) Életművek a magyar romantika irodalmából	
a) Vörösmarty Mihály	
Epika	
Zalán futása (Első ének, részlet)	
– Líra	
Szózat	
Gondolatok a könyvtárban	

A merengőhöz	
Az emberek	
Előszó	
A vén cigány	
Magyarország címere Virág és pillangó Liszt Ferenchez Az élő szobor Ábránd Fóti dal	
– Drámai költemény	
Csongor és Tünde	
b) Petőfi Sándor	
– Líra	
Hortobágyi kocsmárosné	
–	
A négyökrös szekér	
A bánat? egy nagy oceán	
A természet vadvirága	
Fa leszek, ha...	
Reszket a bokor, mert...	
Minek nevezzetek?	
Egy gondolat bánt engemet	
A puszta, télen vagy Kis-Kunság	
A XIX. század költői	
Fekete-piros dal	
Isten csodája A virágnak megtiltani nem lehet Szeget szeggel Csokonai Megy a juhász számáron Szeptember végén Beszél a fákkal a bús őszi szél Várady Antalhoz Európa csendes, újra csendes Pacsirtaszót hallok megint Szabadság, szerelem	
– Epika	
A helység kalapácsa (részlet)	
Az apostol (részlet)	
Úti levelek (részletek)	
c) Jókai Mór	
– Elbeszélések	
A tengerszem tündére	

A huszti beteglátogatók A megölt ország A debreceni kastély A magyar Faust Két menyegző	
– Regények	
Az arany ember	
Irodalom és film Várkonyi Zoltán: Egy magyar nábob vagy Várkonyi Zoltán: Kárpáthy Zoltán vagy Várkonyi Zoltán: Fekete gyémántok	
<i>B) Tudományos élet a romantika korában</i>	
Erdélyi János: A magyar népdalok (részlet)	
Toldy Ferenc: A magyar nemzeti irodalomtörténet a legrégibb időktől a jelenkorig rövid előadásban (részlet)	
Bajza József: Dramaturgiai és logikai leckék (részlet)	
Toldy Ferenc: A magyar nemzeti irodalomtörténet (részlet)	

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK

Homérosz: Odüsszeia (részletek)
Szophoklész: Antigoné
Biblia (részletek az Ószövetségből és az Újszövetségből).
Dante Alighieri: Isteni színjáték – Pokol (részletek)
François Villon: A nagy testamentum (részletek)
Boccaccio: Dekameron, Első nap 3. novella
William Shakespeare: Romeo és Júlia vagy Hamlet, dán királyfi
Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem (részletek)
Mikes Kelemen: Törökországi levelek (1., 37., 112.)
Molière: A fősvény vagy Tartuffe
Katona József: Bánk bán
Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde
Petőfi Sándor: A helység kalapácsa (részlet)
Jókai Mór: A huszti beteglátogatók (novella)
Jókai Mór: Az arany ember

MEMORITEREK

Homérosz: Odüsszeia (részlet)
Anakreón: Gyűlölöm azt...
Catullus: Gyűlölök és szeretek
Halotti beszéd és könyörgés (részlet)
Ómagyar Mária-siralom (részlet)
Janus Pannonius: Pannónia dicsérete
Balassi Bálint: Egy katonaének (részlet)
Balassi Bálint: Adj már csendességet... (részlet)
Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem (az általános iskolai memoriter felújítása)
Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez
Berzsenyi Dániel: A közelítő tél (1. versszak)
Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (I.) (1. versszak)
Berzsenyi Dániel: Osztályrészem (1. versszak)
Kölcsey Ferenc: Himnusz (az általános iskolai memoriter felújítása)
Kölcsey Ferenc: Zrínyi második éneke (részlet)
Vörösmarty Mihály: Szózat (az általános iskolai memoriter felújítása)
Vörösmarty Mihály: Gondolatok a könyvtárban (részlet)
Vörösmarty Mihály: Előszó (részlet)
Petőfi Sándor: A bánat? egy nagy oceán...
Petőfi Sándor: Fa leszek, ha...
Petőfi Sándor: A XIX. század költői (részlet)

FOGALMAK, MAGYAR NYELV

kommunikáció, kommunikációs tényező (adó, vevő, kód, csatorna, üzenet, kapcsolat, kontextus, a világról való tudás); kommunikációs cél és funkció (tájékoztató, felhívó, kifejező, metanyelvi, esztétikai funkció, kapcsolatfelvétel, -fenntartás, -zárás), nem nyelvi jel (tekintet, mimika, gesztus, testtartás, térköz, emblémák); digitális kommunikáció jellemzői, szövegtípusai, a hivatalos élet színtereinek szövegtípusai: levél, kérvény, önéletrajz, motivációs levél, beadvány, nyilatkozat, meghatalmazás, egyszerű szerződés, önéletrajz stb.

nyelvi szintek; a szó alkotóelemei (hang, fonéma, morféma); a szavak osztályozása, osztályozási szempontjai; szó szerkezet (szintagma): alárendelő, mellérendelő szintagma; mondatrészek: alany, állítmány, tárgy, határozó, jelző; vonzatok; mondat, a mondat szerkesztettsége, mondatfajta; egyszerű mondat, összetett mondat; szórend és jelentés összefüggései

szöveg, szövegösszefüggés, beszédhelyzet; szövegmondat, bekezdés, tömb, szakasz; szövegkohézió (témahálózati, téma-réma, szövegtopik, szövegfókusz, kulcsszó, cím); szövegpragmatika (szövegvilág, nézőpont, fogalmi séma, tudáskeret, forgatókönyv); nyelvtani (szintaktikai) tényező (kötőszó, névmás, névelő, határozószó, előre- és visszautalás, deixis, egyeztetés); intertextualitás, összefüggő szóbeli szövegek: előadás, megbeszélés, vita; a magánélet színtereinek szövegtípusai: levél, köszöntő stb.; esszé

stílus, stilisztika, stílustípus (bizalmas, közömbös, választékos stb.); stílusérték (alkalmi és állandó); stílusréteg (társalgási, tudományos, publicisztikai, hivatalos, szónoki, irodalmi);

stílushatás; néhány gyakoribb szókép és alakzat köznyelvi és irodalmi példákban, jelentésszerkezet, jelentéselem, jelentésmező, jelhasználati szabály; denotatív, konnotatív jelentés; metaforikus jelentés; motivált és motiválatlan szó, hangutánzó, hangulatfestő szó; egyjelentésű, többjelentésű szó, azonos alakú szó, rokon értelmű szó, hasonló alakú szópár, ellentétes jelentés

IRODALOM FOGALMAK

művészet, szépirodalom, szórakoztató irodalom, irodalmi kommunikáció; szerző, alkotó, terjesztő, másoló, előadó, befogadó; befogadás, értelmezés, műnem, epika, líra, dráma, műfaj, monda, elbeszélés, regény, elbeszélő költemény, dal, himnusz, óda, elégia, metafora, hasonlat, költői megformáltság, történet, elbeszélés, lírai én, narrátor, beszélő, dialógus, monológ szóbeliség, írásbeliség, sámánizmus, regös, mágus, jokulátor, táltos, világfa, antikvitás, mítosz, mitológia eredetmítosz, archaikus világ, archetípus

eposz, eposzi konvenciók: propozíció, invocáció, enumeráció, in medias res, deus ex machina, hexameter; dal, elégia, epigramma, himnusz, időmértékes verselés fogalmai, toposz, tragédia, komédia, dialógus, monológ, hármas egység, akció, dikció, drámai szerkezet, expozíció, konfliktus, tetőpont, megoldás, kar, katarzis

imitáció, dal, óda, elégia ekloga, episztola, strófaszerkezet, horátiusi alapelvek, ars poetica

Biblia, Ószövetség, Újszövetség, Héber Biblia, zsidó vallás, kánon, kanonizáció, teremtéstörténet, pusztulástörténet, Tóra, Genesis, Exodus, zsoltár, próféta, kereszténység, evangélium, szinoptikusok, napkeleti bölcsek, apostol, példabeszéd, passió, kálvária, apokalipszis

középkor, korstílus, művelődéstörténet, romanika, gótika, patrisztika, skolasztika, katedrális, vallomás, legenda, rím, egyházi kultúra, lovagi kultúra, trubadúr, moralitás, vágáns költészet, nyelvemlék, szövegemlék, gesta, krónika, intellem, kódex, prédikáció, Pokol, Purgatórium, Paradicsom, emberiségköltemény, allegória, szimbólum, tercina, balladaforma, rondó, rím, oktáva, testamentum, haláltánc, oximoron

reneszánsz, humanizmus, reformáció, szonett, novella, novellafüzér, anekdota, búcsúvers

bibliafordítás, zsoltárfordítás, vitairat, vitadráma, jeremiád, fabula, dallamvers, szövegvers, mese, példázat, históriás ének, széphistória, lovagregény-paródia

Balassi-strófa, Balassa-kódex, hárompilléres versszerkezet, katonaének, szonett

blank verse, commedia dell'arte, hármas színpad, a shakespeare-i dramaturgia, királydráma, bosszúdráma, lírai tragédia

felvilágosodás, klasszicizmus, szentimentalizmus, enciklopédia, racionalizmus, empirizmus, utaztató regény, tézisregény, „sziget regény”, satíra, gúny, klasszicista dráma, normatív poétika, rezonőr, weimari klasszika, drámai költemény

vátesz, röpirat, komikus vagy vígeposz, szentimentális levélregény, nyelvújítás, ortológusok, neológusok, stíluszintézis, piktúra, szentencia, anakreoni dalok, népies helyzetdal

nemzeti himnusz, értekezés, intellem, értékszembesítő és időszembesítő verstípus, nemzeti identitás, közösségi értékrend, költői öntudat, prófétai szerephelyzet

korstílus, romantika, verses regény, történelmi regény, felesleges ember

rapszódia, drámai költemény

népiesség, életkép, zsánerkép, elbeszélő költemény, versciklus, helyzetdal, tájlíra, lírai realizmus, látomásköltészet, zsenikultusz

irányregény, utópia, szigetutópia

nemzeti szemlélet, korszerű népiesség

11-12. évfolyam

MAGYAR NYELV	
TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)	
I. Retorika- a beszédformák, a beszéd felépítése, az érvelés	
A retorika és kommunikáció, a retorika fogalma	
Retorika az ókorban Retorika a középkorban Néhány történeti értékű és jelenkori szónoki beszéd retorikai eszközei és esztétikai hatása A szójáték és a retorika	
A retorikai szövegek felépítése és elkészítésének lépései	
A szónoki beszéd fajtái (tanácsadó beszéd, törvényszéki beszéd, alkalmi beszéd) és jellemzőik	
Az érvelő beszéd felépítése, az érvtípusok	
Az érvelés módszere	
A retorikai szövegek kifejezőeszközei	
A kulturált vita szabályai	
A befolyásolás módszerei	
Digitális eszközök, grafikus szerkesztők használata a retorikai szövegek alkotásában. Az előadás szemléltetésének módjai (bemutatás, prezentáció).	-
II. Pragmatika- a megnyilatkozás fogalma, társalgási forduló, beszédaktus, együttműködési elv	
A nyelv működése a beszélgetés, társalgás során	
A társalgás udvariassági formái	
A beszédaktus	
Az együttműködési elv (mennyiségi, minőségi, viszony, mód)	
A pragmatika mint a nyelvre irányuló funkcionális nézőpont Kommunikáció és pragmatika	
III. Általános nyelvi ismeretek – a nyelv és a gondolkodás, nyelvtípusok	
A nyelv és a beszéd, a nyelv mint változó rendszer	

A nyelv szerepe a világról formált tudásunkban, gondolkodásunk alakításában	
A nyelv és gondolkodás, a nyelv és megismerés	
A nyelv szerepe a memória alakításában	
A beszéd mint cselekvés	
A nyelvcsaládok és nyelvtípusok	
IV. Szótárhasználat	
V. Nyelvtörténet- a nyelv változása, a nyelvrokonság kérdései, nyelvemlékek	
A magyar nyelv rokonságának hipotézisei	
A 19. század versengő elméletei, az utóbbi évtizedek törekvései a származási modellek felülvizsgálatára („család” és „fa” metaforák kritikája, újabb régészeti és genetikai adatok, stb.)	
A nyelvhasználat korszerű formái	
Nyelvi változások a Neumann-galaxisban	
A magyar nyelvtörténet korszakai	
Nyelvemlékek	
A szókészlet változása a magyar nyelv történetében	
Nyelvújítás	
VI. A nyelv rétegződése, nyelvjárások, nyelvi tervezés, nyelvi norma	
Anyanyelvünk rétegződése I.- A köznyelvi változatok, a csoportnyelvek és rétegnyelvek	
Anyanyelvünk rétegződése II.- A nyelvjárások és a nyelvi norma	
Az adott nyelvjárási terület és a nyelvi norma eltérései	
Nyelvünk helyzete a határon túl	
Nyelvi tervezés, nyelvpolitika, nyelvművelés	
VII. Felkészülés az érettségire - rendszerező ismétlés	

IRODALOM 11-12. OSZTÁLY	
TÖRZSANYAG (óraszám 80%-a)	
I. A klasszikus modernség irodalma	
A) A nyugat-európai irodalom	
a) Honoré de Balzac: Goriot apó (részletek) vagy Stendhal: Vörös és fekete (részletek)	

Charles Dickens: Twist Olivér	
b) Színház- és drámatörténet: Henrik Ibsen: A vadkacsa vagy Nóra (Babaotthon)	
Irodalom és film Gustave Flaubert: Bovaryné vagy Tim Fywell: Bovaryné (vagy más feldolgozás)	
Guy de Maupassant: Gömböc és más történetek	
B) Az orosz irodalom	
a) Nyikolaj Vasziljevics Gogol: A köpönyeg	
b) Nyikolaj Vasziljevics Gogol: Az orr	
c) Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij: Bűn és bűnhődés (részletek)	
d) Lev Nyikolajevics Tolsztoj: Ivan Iljics halála	
Irodalom és film Lev Nyikolajevics Tolsztoj: Anna Karenina vagy Joe Wright: Anna Karenina	
a) (vagy a regény más feldolgozása)	
b) Színház- és drámatörténet: Anton Pavlovics Csehov: Sirály vagy Ványa bácsi	
Irodalom és színház Anton Pavlovics Csehov: Három nővér	
a) (valamelyik színházi adaptációja)	
C) A klasszikus modernizmus lírájának alkotói, alkotásai	
a) Charles Baudelaire	
A Romlás virágai – Előszó	
Az albatrosz	
b) Egy dög	
Kapcsolatok	
c) Paul Verlaine	
Őszi chanson	
Költészettan	

Holdfény	
d) Arthur Rimbaud	
A magánhangzók szonettje	
Kenyérlesők A részeg hajó (részlet)	
D) Romantika és realizmus a XIX. század magyar irodalmában	
1. Életművek a XIX. század második felének magyar irodalmából	
a) Arany János	
• Epika	
Toldi estéje	
Toldi szerelme (részletek) Buda halála (részletek) A nagyidai cigányok (részletek)	
• Balladák	
Ágnes asszony	
V. László	
Vörös Rébék	
A walesi bárdok Tetemre hívás Híd-avatás Tengeri-hántás	
• Líra	
Fiamnak	
Letésem a lantot	
Kertben	
Epilógus	
Kozmopolita költészet	
Mindvégig	
Visszatekintés Széchenyi emlékezete Az örök zsidó Őszikék Tamburás öreg úr Sejtelem A tölgyek alatt	
b) Mikszáth Kálmán	
Az a fekete folt	
Bede Anna tartozása	
A bányai csoda	
Tímár Zsófi özvegye Hova lett Gál Magda Szegény Gélyi János lovai	
Beszterce ostroma Irodalom és tévéjáték Zsurzs Éva: A fekete város (részlet)	

2. Színház- és drámatörténet	
Madách Imre: Az ember tragédiája	
Mózes	
3. Szemelvények a XIX. század második felének és a századfordulónak a magyar irodalmából	
a) Tompa Mihály	
A gólyához	
Népdal	
A madár, fiaihoz	
b) Gárdonyi Géza	
Az én falum (részletek)	
A láthatatlan ember (részlet)	
Az Isten rabjai (részlet)	
c) Vajda János	
Húsz év múlva	
A virrasztók	
Az üstökös	
Reviczky Gyula	
Magamról	
Schopenhauer olvasása közben	
II. A magyar irodalom a XX. században	
A) Életművek a XX. század magyar irodalmából	
a) Herczeg Ferenc	
Az élet kapuja	
Fekete szüret a Badacsonyon	
A hét sváb (részlet)	
Színház- és drámatörténet:	
Bizánc	
Irodalom és színház	
Kék róka (részlet)	
b) Ady Endre	
Góg és Magóg fia vagyok én...	
Héja-nász az avaron	
Harc a Nagyúrral	
Új vizeken járok	
Az ős Kaján	
A Sion-hegy alatt	
Az Úr érkezése	
Kocsi-út az éjszakában	
Emlékezés egy nyár-éjszakára	
Őrizem a szemed	
A Tisza-parton	
Lédával a bálban	
Vér és arany	
Sem utódja, sem boldog őse...	
Az eltévedt lovas	
Elbocsátó szép üzenet	

Sípja régi babonának Köszönöm, köszönöm, köszönöm Ember az embertelenségben A Hortobágy poétája Párisban járt az Ősz	
c) Babits Mihály	
In Horatium	
A lírikus epilógja	
Esti kérdés	
Jobb és bal	
Mint különös hírmondó...	
Ősz és tavasz közt	
A Danaidák Húsvét előtt Örök kék ég a felhők mögött (részlet) Ádáz kutyám A gazda bekeríti házát Csak posta voltál Balázsolás A gólyakalifa (részlet) Cigány a siralomházban	
Jónás könyve; Jónás imája	
d) Kosztolányi Dezső	
A szegény kisgyermek panaszai (részletek: Mint aki a sínek közé esett..., Azon az éjjel, Anyuska régi képe)	
Boldog, szomorú dal	
Őszi reggeli	
Halotti beszéd	
Hajnali részegség	
Számadás Vörös hervadás Októberi táj Marcus Aurelius Esti Kornél éneke	
Édes Anna	
Irodalom és film Kosztolányi Dezső: Pacsirta Ranódy László: Pacsirta	
Esti Kornél; Tizennyolcadik fejezet, melyben egy közönséges villamosútról ad megrázó leírást, – s elbúcsúzik az olvasótól	

Esti Kornél kalandjai...; Az utolsó felolvasás A fürdés A kulcs	
B) Portrék a XX. század magyar irodalmából	
a) Móricz Zsigmond	
Tragédia	
Úri muri	
Judith és Eszter Barbárok Tündérvilla (részlet)	
b) Wass Albert	
Adjátok vissza a hegyeimet!	
Irodalom és film Koltay Gábor: Adjátok vissza a hegyeimet!	
Üzenet haza	
A funtineli boszorkány (részlet)	
A) Metszetek a XX. század magyar irodalmából – a Nyugat alkotói	
a) Juhász Gyula	
Tiszai csönd	
Anna örök Halotti beszéd Utolsó vacsora Szerelem	
b) Tóth Árpád	
Esti sugárkoszorú	
Lélektől lélekig	
Isten oltó-kése	
Kisvendéglőben Elégia egy rekettyebokorhoz Jó éjszakát Álarcosan	
c) Karinthy Frigyes	
Így írtok ti (részletek)	
Találkozás egy fiatalemberrel	
Szerb Antal Budapesti kalauz marslakók számára Utas és holdvilág (részlet)	
III. A modernizmus irodalma	
A) Avantgárd mozgalmak	
a) Guillaume Apollinaire: A megsebzett galamb és a szökőkút	

b) Expresszionizmus, szürrealizmus, egyéb avantgárd irányzatok; Filippo Tommaso Marinetti: Óda egy versenyautomobilhoz	
a) Kassák Lajos: A ló meghal a madarak kirepülnek (részlet)	
B) A világirodalom modernista lírájának nagy alkotói, alkotásai	
a) Thomas Stearns Eliot: A háromkirályok utazása (részlet)	
Thomas Stearns Eliot: Macskák (részlet)	
Gottfried Benn: Kék óra	
Federico García Lorca: Alvajáró románc, Kis bécsi valcer	
C) A világirodalom modernista epikájának nagy alkotói, alkotásai	
a) Franz Kafka: Az átváltozás	
b) Franz Kafka: A per (részletek)	
c) Thomas Mann: Tonio Kröger vagy Mario és a varázsló	
Irodalom és tévésorozat: Mihail Afanaszjevics Bulgakov -Vladimir Bortko: A Mester és Margarita (Vagy másik regényfeldolgozás) a) Bulgakov: A Mester és Margarita	
D) Színház- és drámatörténet: a modernizmus drámai törekvései	
Irodalom és színház Bertolt Brecht: Koldusopera vagy Kurázszi mama	
Irodalom és film Arthur Miller: Az ügynök halála Volker Schlöndorff: Az ügynök halála (vagy más feldolgozás)	
Samuel Barclay Beckett: Godot-ra várva vagy Friedrich Dürrenmatt: A fizikusok vagy A nagy Romulus	
E) A posztmodern világirodalom	
a) Bohumil Hrabal: Sörgyári capriccio (részletek)	
Irodalom és film Jiří Menzel: Sörgyári capriccio	
b) Gabriel García Márquez: Száz év magány (részletek)	
IV. A magyar irodalom a XX. században II.	
Életmű a XX. század magyar irodalmából II.	

József Attila	
Nem én kiáltok	
Reménytelenül	
Holt vidék	
Óda	
Flóra	
Kései sirató	
A Dunánál	
Tudod, hogy nincs bocsánat	
Nem emel föl	
(Karóval jöttél...)	
Szegényember balladája Medáliák (részlet) Istenem Tiszta szívvel Áldalak búval, vigalommal Tedd a kezed Téli éjszaka Eszmélet Levegőt! Kész a leltár Gyermekké tettél Születésnapomra Nagyon fáj (Talán eltűnök hirtelen...) (Íme, hát megleltem hazámat...)	
B) Portrék a XX. század magyar irodalmából	
a) Örkény István	
Egyperces novellák (részletek)	
b) Szabó Magda	
Az ajtó	
Irodalom és film Szabó István: Az ajtó	
c) Kányádi Sándor	
Fekete- piros	
Halottak napja Bécsben	
Sörény és koponya (részlet)	
Valaki jár a fák hegyén	
Dél keresztje alatt Csángó passió Hiúság Kuplé a vörös villamosról	
C) Metszetek a XX. század magyar irodalmából	
a) Metszetek: egyéni utakon	
Krúdy Gyula	
Szindbád – A hídon – Negyedik	

út vagy Szindbád útja a halálnál – Ötödik út	
Irodalom és film Huszárik Zoltán: Szindbád	
Szabó Dezső	
Feltámadás Makucskán	
Az elsodort falu (részletek)	
Weöres Sándor	
Rongyszőnyeg (részletek: 4., 99., 127.)	
Psyché (részletek)	
b) Metszetek a modernista irodalomból – a Nyugat alkotói	
Szabó Lőrinc	
Semmiért Egészen	
Mozart hallgatása közben	
Kalibán Dsuang Dszi álma Különbéke Tücsökzene (részletek)	
Radnóti Miklós	
Járkálj csak, halálraitélt!	
Hetedik ecloga	
Erőltetett menet	
Razglednicák	
Első ecloga Tétova óda Nem bírta hát... Levél a hitveshez Töredék A la recherche	
Márai Sándor:	
Szindbád hazamegy (részlet)	
Halotti beszéd	
Ottlik Géza	
Iskola a határon (részlet)	
c) Metszetek az erdélyi, délvidéki és kárpátaljai irodalomból	
Dsida Jenő	
Nagycsütörtök	
Arany és kék szavakkal	
Psalmus Hungaricus (részletek)	
Reményik Sándor	
Halotti beszéd a hulló leveleknek	

Eredj, ha tudsz (részlet)	
Ahogy lehet	
Áprily Lajos	
Tavasza a házsongárdi temetőben	
Március	
Holló-ének Kolozsvári éjjel	
Kós Károly	
Varjú-nemzetség (részlet)	
Nyirő József	
Madéfalvi veszedelem (részlet)	
Gion Nándor	
A kárókatona még nem jöttek vissza	
d) Metszet a „Fényes szellők nemzedékének” irodalmából	
Nagy László	
Ki viszi át a Szerelmet	
Adjon az Isten	
Gyöngyszoknya (részlet) Himnusz Minden időben Csodafiú szarvas Tűz	
e) Metszet a tárgyias irodalomból – az Újhold alkotói	
Pilinszky János	
Halak a hálóban	
Apokrif	
Négysoros	
Harbach 1944 Agonia christiana Nagyvárosi ikonok	
Nemes Nagy Ágnes	
A fák Kiáltva Ekhnáton éjszakája	
Mándy Iván	
Irodalom és film Mándy Iván: Régi idők focija Sándor Pál: Régi idők focija	
f) Metszetek az irodalmi szociográfia alkotóinak munkáiból	

Illyés Gyula Puszták népe (részlet)	
Sinka István Fekete bojtár vallomásai (részlet)	
Csoóri Sándor	
Tudósítás a toronyból (részlet) Anyám fekete rózsza Anyám szavai	
Tandori Dezső	
Horror Töredék Hamletnek Táj két figurával Egy talált tárgy megtisztítása	
Hajnóczy Péter	
A fűtő (részletek) M (részletek) A halál kilovagol Perzsiából	
Esterházy Péter	
Termelési kisszregény (részlet) Harmonia caelestis (részlet)	
D) Színház- és drámatörténet	
a) Örkény István: Tóték	
b) Irodalom és film Fábri Zoltán: Isten hozta, őrnagy úr!	
Németh László: A két Bolyai (részlet)	
c) Szabó Magda: Az a szép fényes nap (részlet)	
Szabó Magda: A macskák szerdája	
Sütő András: Advent a Hargitán	
Csurka István: Házmestersirató	
V. A XX. századi történelem az irodalomban	
a) Trianon	
• Juhász Gyula: Trianon	
• Vértó Magyarország (Szerk.: Kosztolányi Dezső)	
Lyka Károly: Magyar művészet – magyar határok (részlet)	
b) Világháborúk	

<ul style="list-style-type: none"> Gyóni Géza: Csak egy éjszakára... 	
c) Holokauszt	
<ul style="list-style-type: none"> Szép Ernő: Emberszag (részlet) Tadeusz Borowski: Kővilág 	
Irodalom és film Török Ferenc: 1945	
Irodalom és film Roberto Benigni: Az élet szép	
Irodalom és film Kertész Imre: Sorstalanság Koltai Lajos: Sorstalanság	
d) Kommunista diktatúra	
<ul style="list-style-type: none"> Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról vagy George Orwell: 1984 (részletek) 	Irodalom és film Bacsó Péter: A tanú Bereményi Géza: Eldorádó
	Faludy György: Kihallgatás
	Alekszandr Iszajevics Szolzsenyicin: Gulág szigetcsoport (részlet)
	Irodalom és film Michael Radford: 1984
e) 1956	
<ul style="list-style-type: none"> Nagy Gáspár Öröknyár: elmúltam 9 éves A Fiú naplójából 	Irodalom és film Gothár Péter: Megáll az idő Irodalom és film Szilágyi Andor: Mansfeld Albert Camus: A magyarok vére (részlet)
<ul style="list-style-type: none"> Márai Sándor: Mennyből az angyal vagy Halotti beszéd 	
VI. Metszetek a kortárs magyar irodalomból	
A szaktanár által <u>szabadon választott</u> írók, művek	

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK

Honoré de Balzac: Goriot apó (részletek) vagy Stendhal: Vörös és fekete (részletek)
Henrik Ibsen: A vadkacsa vagy Nóra (Babaotthon) vagy Anton Pavlovics Csehov: A sirály vagy Ványa bácsi
Lev Nyikolajevics Tolsztoj: Ivan Iljics halála
Samuel B. Beckett: Godot-ra várva vagy Friedrich Dürrenmatt: A fizikusok vagy A nagy Romulus
Arany János: Toldi estéje
Madách Imre: Az ember tragédiája
Mikszáth Kálmán: Beszterce ostroma
Herczeg Ferenc: Az élet kapuja

Babits Mihály: Jónás könyve, Jónás imája
Móricz Zsigmond: Úri muri, Tragédia
Wass Albert: Adjátok vissza a hegyeimet!
Örkény István: Tóték
Szabó Magda: Az ajtó

MEMORITEREK

Arany János: Toldi estéje (I. 1., VI. 28. versszak)
Arany János: egy szabadon választott ballada a nagykőrösi korszakból
Arany János: Epilógus (részlet)
Ady Endre: Góg és Magóg fia vagyok én...
Ady Endre: Kocsi-út az éjszakában
Babits Mihály: A lírikus epilógja (részlet)
Babits Mihály: Jónás imája
Kosztolányi Dezső: Hajnali részegség (részlet)
József Attila: Reménytelenül (Lassan, tűnődve) (részlet)
József Attila Óda (részlet)
Kányádi Sándor: Valaki jár a fák hegyén
Reményik Sándor: Halotti vers a hulló leveleknek (részlet)
Radnóti Miklós: Hetedik ecloga (részlet)
Áprily Lajos: Március (részlet)
Nagy László: Ki viszi át a Szerelmet

MAGYAR NYELV, FOGALMAK

retorika, szónoklat, a szónok feladata, a meggyőzés eszközei: érv és cáfolat; hagyományos és mai beszédfajták; a szónoklat részei, szerkezete, felépítése
megnyilatkozás, társalgás, társalgási forduló, szóátvétel, szóátadás; beszédaktus (lokúció, illokúció, perlokúció); deixis; együttműködési elv

Jel, nyelvi jel, jelrendszer, nyelvtípus (agglutináló, izoláló, flektáló), nyelvcsalád, kódok, korlátozott és kidolgozott kód, gesztusnyelv, jelnyelv
értelmező szótár, etimológiai szótár, szinonimaszótár, rétegnyelvi szótár, írói szótár
nyelvrokonság, nyelvcsalád; uráli nyelvcsalád, finnugor rokonság; ősmagyar, ómagyar, középmagyar kor, újmagyar kor, újabb magyar kor; nyelvemlék; ősi szó, belső keletkezésű szó, jövevény- és idegen szó; nyelvújítás, ortológus, neológus; szinkrón és diakrón nyelvszemlélet
nyelvi tervezés, nyelvpolitika, nyelvművelés, nyelvtörvény, nyelvi norma; nyelvváltozatok; vízszintes és függőleges tagolódás; nyelvjárások, regionális köznyelv, tájszó; csoportnyelv, szaknyelv, hobbinyelv, rétegnyelv; szleng, argó; kettősnyelvűség, kétnyelvűség, kevert nyelvűség; nemzetiségi nyelvek

IRODALOM, FOGALMAK

klasszikus modernség, realizmus, realista regény, mindentudó elbeszélő, tolsztojanizmus, visszatekintő időszerkezet, analitikus dráma, drámaiatlan dráma, lírai dráma
szimbolizmus, esztétizmus, l'art pour l'art, kötetkompozíció, szinesztézia, kiátkozott költő
ballada, pillérversszak, önirónia, eszményítő realizmus

különc, donquijoteizmus
emberiségdráma, emberiségköltemény, drámai költemény, történelemfilozófia, történeti
színek, keretszínek, falanszter
nép-nemzeti irodalom, filozófiai dal
Új Idők, nemzeti konzervativizmus, színmű
szecesszió, versciklus, kötetkompozíció, vezérvers, önmitologizálás, szimultán versritmus
vagy bimetrikus verselés
filozófiai költészet, parafrázis, nominális és verbális stílus, irónia
homo aestheticus, versciklus, modernizmus, freudizmus, novellaciklus, alakmás
naturalizmus, szabad függő beszéd, transzilván irodalom
A Nyugat és nemzedékei, paródia, stílusparódia, műfajparódia
dekadencia; életfilozófia, pszichoanalízis; a nyelv és a személyiség válsága; avantgárd;
futurizmus, dadaizmus, expresszionizmus, konstruktivizmus, kubizmus; szabad vers, kései
modernség, objektív költészet, intellektuális költészet, abszurd dráma, kétszintes dráma,
mítoszregény, posztmodern. tárgyias tájvers, komplex kép, óda, dal, műfajszintézis,
létértelmező vers, önmegszólító vers, dialogizáló versbeszéd
groteszk, abszurd, egyperces, családregény, kálvinista és katolikus értékrend szembenállása,
önéletrajziság, életrajzi ihletettség, kulturális veszteség, ekloga, eklogaciklus, razglednica,
szerepvers, „Fényes szellők nemzedéke”; tárgyias irodalom
totalitárius, történelmi dráma